

Çehov
-Bir yazarın romanı-

Irène Némirovsky

Çeviren: *Oktay Akbal*

Telgrafhane Yayınları
Genel Yayın: 124

Çehov
-Bir yazarın romanı-
Irène Némirovsky

1. Baskı: Mayıs 2022
ISBN: 978-625-7926-33-1

Yayın Yönetmeni
Taylan Özbay

Editör
Aydan Burcu Özdem

Tasarım-Dizgi
Mehmet Coşkun

Yayın Hakları © Telgrafhane Yayınları, 2022
Sertifika No: 48157

Yayınevinden yazılı izin alınmadan kısmen ya da tamamen alıntı yapılamaz,
kopya edilemez, çoğaltılamaz ve yayınlanamaz.

Bu yapıtın çeviri yayım hakkı Oktay Akbal varislerinin temsilcisi
Onk Ajans Fikir ve Sanat Eserleri A.Ş.'den devralınmıştır.

Baskı-Cilt
Bizim Büro Matbaa Dağıtım Bas. Yay. San. Tic. Ltd. Şti.
Sertifika No: 42488

Telgrafhane Yayınları Basım Dağıtım Ltd. Şti.
Adakale Sk. No: 16/9 Kızılay Çankaya/ANKARA
Tel: 0(312) 433 03 58
www.telgrafhane.com.tr/bilgi@telgrafhane.com.tr

Irène Némirovsky

ÇEHOV

-Bir yazarın romanı-

Çeviren: Oktay Akbal

telgrāfhane
yayınları

ÖNSÖZ

Anton Çehov, dünyanın en büyük yazarlarından biridir. Öyküleri, oyunları ile ülkemizde de geniş ün kazanmıştır. “Martı”, “Vişne Bahçesi”, “Vanya Dayı”, “Üç Kız Kardeş” adlı oyunları dünya sahnelerinde sık sık oynanır. Çehov’un yaşam öyküsü de bir romana benzer. Kölelikten kurtulmuş bir babanın oğlu olan yazarın 44 yıllık yaşamının öyküsünü, başka bir Rus yazarından, Iréne Némirovsky’den dinliyoruz. Iréne Némirovsky, Rusya’da doğdu, ama Fransız yazarı olarak tanındı. Devrim rüzgârının önüne katıp kovaladığı ailelerden birinin çocuğuydu. Fransa’da yetişti, Fransız dilinde yapıtlar verdi. İlk kez 1929’da yayınladığı “Davit Golder”le adını duyurdu. Daha sonra da “Balo”, “Sözlü Filmler”, “Jezabel”, “Kurban”, “Kurtlar ve Köpekler” gibi romanlar yazdı. Némirovsky 1942’de Nazilerce tutuklanıp Pithiviers kampına götürüldü, sonra da Doğu’ya gönderildi. Nereye gittiği, nasıl öldüğü anlaşılamadı. Dört ay sonra eşini ve kayınbiraderlerini de Doğu’ya sürdüler. Onlardan da haber alınmadı.

Iréne Némirovsky’nin yarım bıraktığı yapıtlar arasında “Şu Yeryüzünün Nimetleri” adlı bir roman bulundu. Birkaç cilt tutacak öyküler. Bir de “Çehov’un Yaşamı” adlı bir kitap... Némirovsky’nin kitabına yazdığı önsözde Jean Jacques Bernard şöyle diyor:

“Némirovsky’nin kitaplarında bazı leitmotifler belirir: Sürgün, Batı ülkelerinde yaşamla boğuşma... O, Kiev’de doğmuştu, yurdundan kopup Fransa’ya geldi. Kahramanlarının çoğu da aynı yolu izlerler. Pek çoğu onun gibi Fransa’ya yaşamak, savaşmak, direnmek, acı çekmek için gelmişlerdir. Romanlarının çoğunda, Ukrayna kent ve köylerinde geçen çocukluk günlerinin havasını buluruz. Dramatik biçimde başlayan yaşamı dramatik biçimde sona erdi. Doğu’da doğan Irène, ölmek için Doğu’ya gitti. Yaşamak için doğduğu topraktan koparılmıştı, seçtiği topraktan da ölmek için koparıldı. Genç bir Rus kızı Fransa’ya geldi, Fransız dilinin altın kitabına, o kitabı zenginleştiren sayfalar bırakıp gitti.”

“*Çehov-Bir Yazarın Romanı*”nda Némirovsky, bizi büyük yazarın iç dünyasında gezdiriyor. Çehov’un yaşadığı dönemin bütün gerçeklerini, ruhsal durumunu, umutlarını, umutsuzluklarını çiziyor, bu arada Çehov’un sanatının yorumunu da yapıyor. Némirovsky’nin kendine vergi bol şiirli, sürükleyici anlatımı ile Çehov’u ilkokul sıralarından, Halk Bahçesindeki flörtlerinden, bozkırdaki avareliklerinden, Yalta’daki aşk dolu günlerinden, Karaormanda bir Alman otelinde son nefesini verdiği ana kadar geçen 44 yıllık zaman parçası içindeki tüm serüvenlerini; bütün zenginliği, ölümsüzlüğüyle yakından duyabiliyoruz. Böylece Çehov’un, insanı etkileyen o eşsiz öykülerine, bir umut, bir yaşam nedeni arayan, birbiri ardında geçip giden günlere bir anlam vermek isteyen ama veremeyen kahramanlarına, “Martı”nın, “Üç Kız Kardeş”in, “Vanya Dayı”nın insanlarına yakınlık duyuyoruz.

J. J. Bernard, “*Çehov-Bir Yazarın Romanı*” için şunları yazmış:

“Okurlara bu yaşamın içine benim gibi girmelerini öğütlemek isterim: Gizlilikleri bilinmeden de sevdiğiniz eşsiz bir varlığın yanına girer gibi... Karşımıza çıkan ‘insan’, gündelik yaşamı öğrenildiği için küçülmüyor. Birçok özyaşam öykülerinde, anılarda azıcık da olsa saygısızlık görülür.

Sanki biyografi yazarı dehanın mantosu altında saklanan 'küçük' adamı ortaya çıkarmaktan hoşlanır. Basit bir oyun! Dehanın binlerce güçsüz yanı vardır. Bunlar dehanın fidyesidir, acılarıdır. Yazar bunlardan gıdalanır. Bu çok kez, en iyi meyvelerin yetişmesine yarayan bir gübredir. Biyografi yazarı meyveden çok gübreyi göstermeyi sever! Ama okurun böyle küçük serüvenleri, hatta küçük ayıpları sevdiğini niye düşünmez? Burada öyle bir şey yok. Bize tanıtılan insan, Anton Çehov, yoksulluklarının öyküleri anlatılarak küçük düşürülmemiştir. Yoksul, kalabalık bir ailenin çocuğu olan, hastalıklı Anton Çehov, yaşamın bütün güçlüklerini tanıdı. Bu kitapta bunlar açık, yalın bir dille anlatılmaktadır."

"Çehov-Bir Yazarın Romanı"nı ilgiyle, sevgiyle izleyeceğiniz umuduyla...

OKTAY AKBAL

Küçük bir çocuk sandığın üstüne oturmuş, ağabeyi kendisiyle oynamak istemediği için ağlıyordu. Niye böyle yapıyordu, dövüşmemişlerdi ki! Titreyen bir sesle:

“Dost olalım Saşa” diye söylenip duruyordu.

Ama Saşa ona küçümsercesine ve soğuk gözlerle bakıyordu. Kardeşi Anton’dan beş yaş büyüktü. Okula gidiyordu. Üstelik de bir kızı sevmekteydi.

Anton acı acı düşünüyordu:

“Dost olacağımızı kendisi söylemişti oysa...”

Gerçekten de böyleydi, ama epey eskiden... Yıllar önce... Bir hafta. Sonra, bu dostluktan Saşa’nın, oyuncaklarını almak için yararlandığını fark eder gibi olmuştu. Ama bunun fazla bir önemi yoktu. Birlikte iyi vakit geçirmişlerdi. Şımartılarak büyütülmüş çocuklar bu eğlenceleri pek zavallı şeyler sayabilirlerdi. Öbür çocuklar öyle garip biçimde yetiştirilmişlerdi ki! Anton içlerinden birine, “Seni evde dövüyorlar mı?” diye sormuş, şu yanıtı almıştı: “Hiçbir zaman.” Ya yalan söylüyordu ya da şu yaşam gerçekten tuhaftı. Evet, ağabeyiyle güzel vakit geçirmişlerdi. Babanın dükkânından kutular aşırılmışlar, onları öyle bir sıraya dizmişlerdi ki, yere uzanıp bakınca mum ışığıyla aydınlatılmış bir sıra oda görür, içinde tahta bir askerin bulunduğu bir sarayın kapısında sanırdı insan kendini... Komşu bahçelerden meyve toplayıp gizlice yemişlerdi. Tanınmayacak kadar değişik kılıklara girmişlerdi. Denizde yıkanmışlardı... Şimdi, bıçakla kesilircesine bütün bunlar sona eriyordu.

Saşa, kardeşine baktı baktı, sonra çıkıp gitti. Öyle ya, bu yumurcak onun dengi değildi, birbirleriyle anlaşamazlardı. Anton’u sandık üzerinde bırakıp Belediye Parkı’nda dolaşmaya çık-

ti. Çocukların odası, küçük, eşyasız bir yerdi. Camlar toz içinde, döşeme kirliydi. Dışarı ise Güney Rusya kentlerinin bütün sokakları gibi çamur deryasıydı.

Evden çıkıp biraz yürünürse deniz kıyısına varılırdı, öte yanda vahşi bozkır uzanırdı. Evde, büyük odadan evin yanbaşındaki toprak zeminli ufacık mutfağa gelip giden annenin ayak sesleri geliyordu. Altı çocuklu, hizmetçisiz bir evde annenin yapacağı pek çok iş vardı. Babanın yüksek sesle Tanrı'ya dua ettiği, ilahiler okuduğu duyuluyordu. Birden dua kesildi, Anton'un kulağına bağırma, ağlamalar geldi. Baba, dükkânın küçük çıraklarından birini dövmekteydi. Epeyce sürdü bu, sonra ilahiler yeniden başladı, ama öfkeli, kaba bir bağırışma bir kez daha ilahileri durdurdu. Şimdi de Anton'un babası, karısına dönmüş:

“Budala, sersem oğlu sersem!” diye bağırıyordu.

Küçük çocuk bu duruma ne şaşmıştı ne de öfkelenmişti, kendisinin acınacak durumda bir yaratık olduğunu bile bilmiyordu, bütün bunlar her gün yaşanan şeylerdi. Yalnızca soluğu daralmıştı, tek başına oluşuna hem üzülüyor hem seviniyordu. İnsan yalnızken azıcık korkar, ama hiç değilse kimse sizin canınızı sıkamaz, kimse sizi dövmesin. Yine de içindeki korku arttı, odadan çıktı, annesinin yanına gitti. Anne incecik, ürkek bir kadındı. Ağlıyor, yüksek sesle kocasından ve yaşamından yakınıyordu. Bir çöl ortasında bağırıp çağırır gibiydi, dinleyen kimse yoktu, herkes gözyaşlarına alışmıştı.

Kimbilir, belki de Anton'a kayıkla gezme iznini verirler, getireceği balıkları yerlerdi. Bunu düşününce içine şeytanca bir sevinç doldu. Birazdan ailece yemeğe oturulacak, sonra son dua okunacak, gün de böylece sona erecekti.

-II-

Çehovların kiracı olarak oturdukları evin duvarları balçıkla sıvalıydı. İnsanların yürüyerek açtıkları bir yol, avluyu kaplayan yabancı otlar, çamurlar, kiremit parçaları, süprüntüler içinden evin ön kapısına, başka bir yol da ahıra doğru uzanıyordu. Kulübe yorgun, bitkin bir yaşlı kadın gibi bir yana eğilmişti. Yağmurlu günlerde su toplansın diye oluğun altına bir fıçı yerleştirilmişti; çünkü su az bulunan, değerli bir nesneydi. Camları küçük pencereler, odundan bir saçak, üç ufak oda ve bir mutfak. İşte Anton'un doğduğu ev... (17 Ocak 1860) "Büyük Oda" babanı, küçüğünde anne ile baba yatıyorlardı, daha küçükte de Anton ve tahta beşiği ile öteki çocuklar... "Büyük Oda"nın bir köşesi sofu Ortodoks âdetince Ermiş resimleriyle süslenmişti. Önlerinde gece gündüz bir kandil ışık saçıyordu. Bir üçgen üstüne de, dua kitabı ile kutsal yazılar konulmuştu. Bakır şamdandaki bir mum da onları aydınlatıyordu. Kilisenin belirlediği tarihlerde Baba Çehov bu resimlerin altında günnük yaktırıyordu. Yoksul ve meteliksiz olduğu halde günnük için hiç hasislik etmezdi, koyu bulutlar odayı dolduruyor, mutfaktan gelen keskin lahana kokusunu bile bastırıyordu.

Evin arkasında akasyalar vardı, ilkyaz günlerinde bu çamurlu avlular çiçeklerle örtülüyordu. Azak Denizi'nin kıyısına kurulmuş bu kentin adı, Taganrog'tu. Kent insanları övünçle Avrupa'dakilere benzer bir caddeye sahip olduklarını söylüyorlardı. Üç dört katlı evler, bir tiyatro ve mağazalar yok muydu? Yazım yanlışı bulunmayan bir tek ilan bile bulunmazdı, ama kimin umurundaydı bunlar? Kaldırımlar ve şoseler yüz metre kadar uzundu. Rusya'da hiçbir kent böylesine zengin olmakla övünemezdi. Ama az ötelere gidince kaldırımlar tek başına kalaka-

lıyordu. Daha da ilerde çamur deryası başlıyordu, işte tam orada yaşıyordu Çehov ailesi. Kenar mahalleleri geçince bozkır başlıyordu. Bir tepe, bir orman bulunmayan bu uçsuz bucaksız toprakta Doğu'dan, Asya'dan kopup gelen sert rüzgârlar eserdi, kışları ise her yan karla dolar, yazın yakıcı fırtınalarla inlerdi. Liman her mevsimde tıklım tıklımdı. Taganrog'un yüreği, zaten bu limandı. Bir tecim* kentiydi burası vaktiyle. Büyük Petro bu vahşi toprakları Türklere karşı korumak için bir kale yaptırmıştı, sonra da bir liman oluşturmuş ve 19. yüzyılın başlangıcında Taganrog mutlu ve zengin bir kent olmuştu. Buradan buğday gönderilirdi dış ülkelere. Don üstündeki Rostov'la Odesa, birinci yeri Taganrog'a bırakmışlardı.

O zaman Taganrog'ta canlı bir yaşam vardı, yaşlılar "Rusya'nın en iyi oyuncularını temsil etmek için buraya gelirlerdi, önemli güney kentlerindeki gibi, Odessa gibi, bizim de bir İtalyan operamız vardı" diye içlerini çekerlerdi. Derken, kötü günler gelmişti, yüzyıllardır ırmakların taşıyıp getirdiği kum denizin dibini yükseltmiş, kıyı, gemiler için tehlikeli hale gelmişti. Bu modern vapurlar ise çok büyüktü. Bir süre sonra gözden düşmenin son sınırına gelindi: Taganrog'un rakibi Rostov'u Vladikafkas'a bağlayan demiryolu açıldı... Taganrog artık hiçbir işe yaramazdı, Taganrog'un işi bitmişti.

Birkaç yılda küçük kent donuk ve uyuşuk bir havaya büründü. Açık mavilikteki göğü, güneşi ve denizi uzaktan bakılınca onu güzel gösteriyordu, ama içine girilince, "Bu ne pislik, bu ne bilgisizlik, bu ne hiçlik." Gezinlerin ilk gözüne çarpan, çamuru ve sessizliği idi. Güzde ve kışın karlar eriyince Taganrog'ta bir taştan ötekine atlaya zıplaya dolaşmak gerekiyordu. Dengesini yitiren, dizine kadar çamura batıyordu. Yazın bu sıcak sokaklarda toz, hiçbir çöpçünün asla rahatsız edemeyeceği kalın bir bulut halinde ağır ağır yuvarlanıyordu. Bir köpek süprüntüleri kokuyor, bir avludan armonika sesi geliyor, iki sarhoş itişip kakışıyor. Kırk yılda bir bu sokaktan geçen birinin ayak sesleri duyuluyor, hiç kimse damını ya da kapısını onarmayı düşünmüyordu.

* Ticaret.

Ellerinde ne varsa onunla yetiniyorlardı.

Bu illere Rusya'da "sağır iller" adı verilirdi. Gerçekten de hiçbir ad bunun kadar uygun düşmezdi. Derin bir huzur içinde dünya gürültülerine kulaklarını tıkamışlardı. Ağır bir yemekten sonra uyuklayan kent insanları gibi, en küçük esintiye karşı pencereler inik, pancurlar kapalı, Tanrı ile Çar'la hesaplaşmış, ruhları bomboş, uykuya dalmışlardı.

Ne var ki yeryüzünün en ücra köşesi bile, en yoksun yer bile, küçük bir çocuk için yaşamla ve değişikliklerle doludur. Küçük Anton doğup büyüdüğü kentte pek sıkılmıyordu. Gemilerin, köprülerin, denizin sürekli değişmesini ilgiyle seyrediyordu. Arada bir kendisine kocaman bir metelik atan amcası Mitrofan'a yemeğe gidiyor, eğleniyordu. Birbirine benzer, yabansıl otlara boğulmuş avluların içindeki evlerde yaşayanların adlarını biliyor, kardeşlerinin, annesinin gibi yaşamlarını en ufak ayrıntılarına kadar tanıyordu. Bir gün önce ne yediklerini, kimin öldüğünü, kimin doğduğunu, kimin evlenmek için kız aradığını...

Setleri denize kadar inen parkta dolaşmayı seviyordu. Ne yazık ki bu engin sevinci tatmasına, bu özgürlüğün keyfini çıkarmasına pek fazla izin vermiyorlardı. İlyaz akşamlarında tahta saçağın altındaki toprağa kakılmış basamaklara otururdu. Tüm evlerin önünde bu küçük saçaklar bulunurdu, günün sıcaklığı azalırken aileler oralara yerleşirlerdi. Anne, kısa bir süre için dikey makinesinin başından ayrılır, çocuklar birbirleriyle kavgaya tutuşurlardı. İşte, parktan askeri mızıkancın ilk melodileri duyuluyor. Davulların gümbürtüsü, bakırların gürültüsü tozlu havayı aşıyor, hafifliyor, tatlılık kazanıyor, savaşçı şiddetini yitiriyor, belirsiz bir hüznle göklere yükseliyordu.

O sırada baba çıkıp geliyordu. Geniş omuzları, kabarık bir sakalı, iri mi iri elleri vardı.

"Haydi iş başına Antoşa" diyordu. "Yeteri kadar avarelik ettin, yeteri kadar esnedin. Git dükkâna çalışmaya bakalım..."